

KVINNE BULLETTIN

Oktober 87.

Kvinnefrontens landsmøte.

Vi gjentar oppfordringen om å sørge for at det nomineres bredt til det nye landsstyret. Flere fra hvert distrikt, det må kunne settes sammen et allsidig landsstyre med hensyn til erfaring, alder, yrke/klasse. Det trengs også flere med faglig erfaring.

Spesielt er det viktig at det nomineres partiløse. Vi vil derfor pålegge dere å jobbe for at det nomineres minst en partiløs fra hvert distrikt (i tillegg til eventuelle partimedlemmer). Samtidig må vi ha beskjed om hvorvidt de som nomineres er partimedlemmer/RU-medlemmer eller ikke, enten direkte til Siri eller internt der det er nødvendig.

Oppsummering av innledninga og diskusjonen på konferansen har vi dessverre ikke rukket å få med i denne runden.

Kvinnenes tariffaksjon.

Kvinnenes tariffaksjon (KTA) er både en konkret aksjon for høyere kvinnelønn og et ledd i et langsiktig arbeid for å organisere den kvinnelige delen av arbeiderklassen som klasse og kjønn. JMF innledninga til Siri Jensen på konferansen i vår som dere fikk i forrige sending.

Brevet fra initiativtakerne til KTA følger vedlagt. Det er nå sendt ut til endel klubber og foreninger og til kvinneorganisasjoner. Men først og fremst er det sendt til enkeltpersoner over hele landet. (Det stiftes i to ulike varianter: med tariffkrava først til faglige og med tariffkrava sist til kvinneaktivister). Brevet er altså retta inn både på faglig kvinner og kvinnepolitiske og er tenkt brukt både i fagforeninger og kvinneorganisasjoner til å få igang diskusjon om kvinnelønna. OG på møter der der det er jenter fra "begge sider", jmf. innledninga dere fikk sist. Vi har laget et forslag til problemstillinger til et KF-møte/kvinnemøte om dette som også er stiftet ved. Dette er også sprødt i KF.

Vi vil gjerne at dere kopierer og sprer brevet i distriktet, i samarbeid med faglige folk. Dere kan også få flere kopier fra oss sammen med følgebrev vi sender med. Eller dere kan gi oss beskjed om hvor vi skal sende det, både til klubber, kvinnegrupper og til enkeltpersoner. Kvinner som er interessert i å være med å gjøre noe med dette, kan kontakte Siri Jensen, tlf. 30 62 66 eller 38 42 50. (også folk som ikke er partimedlemmer).

Vi varslet i forrige bulletin en mulig konferanse om dette i midten av november. Tidspunktet er ikke helt klart, og blir trolig et mer begrenset møte, så interesserte må ta kontakt med Siri.

AKER VERDAL

Denne saka setter på spissen både den usikre situasjonen for

arbeiderklassens kvinner og angrepene på kjerneproletariatet som følger omstrukturering og omstilling av industrien. Arbeiderkvinner i spiss mot omstillinga i AKer-Norcem konsernet. Derfor er dette en svært viktig politisk sak.

Lagmannsrettsaka er berammet i desember. Kvinnefronten går inn for en aksjonsuke i siste uka i oktober for å spre informasjon og samle støtte og penger. Denne må vi støtte opp om.

Faktahefte kan bestilles og støtte sendes til Solveig STenbakk, Bergsmyr 11, 7650 VERDAL.

ELEKTRISK BYRÅ, RISYR

150 arbeidere skal sies opp, et stort flertall kvinner, i forbindelse med ASEA/Brown Bøwerys oppkjøp av EB. ASEA trenger konsesjon fra regjeringa for oppkjøpet. Klubben krever at regjeringa skal stille som betingelse at arbeidsplassene garanteres. Dette er igjen en viktig sak både for kvinnebevegelsen og fagbevegelsen, kvinnelige arbeidere i kjerneproletariatet tar opp kampen. Ta opp støtte i KF og i fagforeninger, samarbeid med eventuelle andre grupper eller enkeltpersoner. Vedta krav til regjeringa om betingelser for konsesjon.

PARTISKOLEKURS OM KOMMUNISTISK KVINNEPOLITIKK

Bygd på Kjersti Ericssons bok, Søstre Kamerater

Dette kurset vil gi større deler av partiet en utmerket anledning til å studere kvinnepolitikken vår. Det er derfor gått ut en oppfordring om å legge forholda til rette for at flest mulig av partiets medlemmer kan delta på dette kurset. Det vil også gjøre det lettere for mange flere av kvinnene i partiet å bruke Kjerstis bok aktivt i det eksterne arbeidet, holde innledninger osv.

8.MARS KONFERANSE 9-10.januar 88.

Vi har såvidt jeg vet aldri hatt noen sentral konferanse for å oppsummere erfaringene våre fra 8.marsarbeidet og diskutere skikkelig gjennom strategien og taktikken vår. Vi har massevis av erfaringer som vi ikke i tilstrekkelig grad bruker til å lære av. Og vi har utvikla strategien vår videre, så det er viktig å se hva det betyr for 8.marsarbeidet. Etterhvert som kvinnepolitikken i stadig større grad forstås som en del av partiets helhetlige strategi, må også 8.marsarbeidet få en større plass i partiets arbeid.

Vi betaler i utgangspunktet for en ira hvert distrikt, men vil oppfordre distriktene til sjøl å finansiere flere. Der det er umulig, tar vi mot søknader om støtte til flere. Men disse må foreligge i god tid, bl.a. slik at det er mulig å benytte minipris.

Konferansen vil starte lørdag klokka 10.00 og vare til søndag klokka 14.00. Det er derfor mulig å bestille minipris i god tid. Oppmøte og opplegg komme i neste sending.

Problemstillinger til Kvinnefrontens diskusjoner om kvinner og lønn.

TA en runde i gruppa der hver enkelt forteller hva de gjør på jobben og hva de tjener på det.

Også hva de vet om lønna si i forhold til andre på jobben,

* ulikheter mellom kvinner og menn når det gjelder både hva de gjør og hva de tjener,

* ulikheter heltid/deltid, unge/eldre, norske innvandrere

Og hva de vet om hva slags tariffavtaler som regulerer lønna deres og hva slags krav fagforeninga har reist, lokalt eller sentralt.

Kanskje også hva dere tjener i forhold til eventuelle menn/samboere.

(noen vet mye og noen vet lite, poenget er å få fram det vi vet, noen kan det i fagforenings/tariffspråk, andre kan snakke om konkrete forhold og personer på en enkelt jobb. Det er viktig at ikke bare dem som kan de formelle reglene forteller. Alle vet noe om forholda på sin jobb.)

Materialet fra runden kan dere bruke på ulik vi, hvis det er noen i gruppa som har lyst til å jobbe videre med det. Regne ut gjennomsnittslønn og lønnsforskjell. Se på hva slags jobber som er best betalt og hvorfor. Regne ut hvor mye dere ville gå opp i lønn om det ble 6 timers dag med full lønnskompensasjon. En mulig oppgave på grunnlag av en slik runde kunne være å finne ut hvor mange i gruppa som ligger an til å bli minstepensjonister og hva som måtte til for å oppnå tilleggspensjon.

Det går også an å finne ut mer om kvinnelønna i kommunen dere bor i.

Ta deretter utgangspunkt i brevutkastet og diskuter påstanden om at kjønn teller mest. At kvinner lønnes mer som kjønn enn som ulike typer arbeidere/arbeidstakere.

Diskuter påstandene om at det er kvinnesenes egen skyld fordi de

* ikke jobber for lønna, men for å komme seg ut

* jobber for lommepenger og ekstra luksus

* finner seg i så mye

ev. andre liknende argumenter dere har møtt.

Diskuter hva vi kan gjøre for å vise fram hva kvinner faktisk tjener og for å heve kvinnelønna?

Hva er tariffoppgjør og hva betyr de for kvinnelønna?

Hvordan kan vi gjøre tariffoppgjørene til en viktig kvinnepolitisk kamp? En kamp som angår alle som er opptatt av kvinnesak, og alle vanlige kvinner som sliter med lav lønn. Hvordan kan KF jobbe med kvinnesenes tariffaksjon?

VI KREVER EN LØNN TIL Å LEVE AV OG FORSØRGE UNGER MED - OPP MED KVINNELØNNA!

Kvinner tjener mindre enn menn. Det er vanskelig å klare seg på ei kvinnelønn, spesielt med unger. Samtidig har kvinner hardt arbeid, både ute og hjemme. Lav lønn og nedsatt arbeidstid gjør at kvinnene ender opp som minstepensjonister.

Flertallet av kvinnene tjener ganske likt uansett jobb. I 86 lå gjennomsnittslønna for kvinnene både i industri, varehandel, hotell og restaurant og rutinemessig kontorarbeid rundt 113 - 117 000. 70% av kvinnene i kommunene (utenom Oslo og Bærum) lå i ltr.15-17, dvs. fra 113 000 - 121 000, med flertallet i ltr.16 117 640.

Det er mindre lønnsforskjeller blant kvinner innen hver bransje. I industrien er forskjellen mellom høyeste og laveste timelønn for menn ca.72 kroner, dvs. ca 150 000 i året, mens den for kvinner er ca.22 kroner eller 45 000 i året.

Derfor gir det mening å snakke om kvinnelønna, ikke bare lønna innen enkelte yrker eller bransjer. Kvinnelønna er et felles problem.

Det står ingen steder at kvinner skal ha lav lønn fordi de er kvinner. Egne lønninger for kvinner ble i prinsippet avskaffet i perioden 1961-67 etter at Norge sluttet seg til internasjonale regler om likelønn i 1959. I stedet fant man andre måter å gjøre det på. Det ble som med mannen som ville fra nissen flytte, nissen ble med på lasset.

Noen steder heter det ulike lønnsgrupper, i stat og kommune heter det lønnstrinn. Felles er at kvinners arbeid regnes som er minst verd og ligger i de laveste lønnsgruppene. Noen steder står kvinnene ved samlebånd, mens menn stiller maskinene. Andre steder har skiller mellom kvinner i produksjon og menn på verksted og lager. Mange steder har menns jobber andre navn eller ulike former for arbeidsledertitler som gir dem høyere lønn. Hvordan er det der du jobber?

Uansett begrunnelse og helt ulike typer arbeid kommer altså kvinnene ut temmelig likt. Også kvinner med utdanning som sykepleiere, førskolelærere og andre typiske kvinneyrker ligger nærmere andre kvinner enn menn med utdanning på tilsvarende nivå. Kjønn teller mest.

Grunnlaget for dette er at vi ikke regnes som egentlige arbeidere, som forsørgere. Vi lønnes for å spe på familiens inntekt. Uansett om vi har familie eller sjøl er eneforsørgere. Dette står i skarp motsetning til det virkelige liv, der kvinner er sjølstedige mennesker som lever alene, forsørger unger eller deler de stadige høyere utgiftene med dem de velger å leve sammen med.

Vi må derfor stille spørsmålet sammen: Hva gjør vi med kvinnelønna?

Hittil er dette spørsmålet ikke vært særlig framme i tariffoppgjøret. Selv ikke i oppgjøret i 86. Enda det mye vår kvinnelønna det dreide seg om. De cateringansatte i Nordsjøen streika

(flertall kvinner), lavtlønnsgarantien i Hotell og Restaurant og Bekledning sto i fokus for lock-outen, det ble streika i kommunesektoren (flertall kvinner). Handel og kontoransatte på Vinmonopolet streika. Men svært få snakka om kvinnelønna.

Nulloppgjøret 87 rammet kvinnene hardest, fordi kvinner i svært liten grad jobber i bransjer og på arbeidsplasser der det gis lokale tillegg av betydning. Ca 80 % av LOs kvinnelige medlemmer har ingen eller svært liten glede av lokale tillegg. De måtte med nødvendighet gå ned i reallønn.

Kvinnefronten har derfor anmeldt LO-ledelsen til Likestillingsombudet for brudd på Likestillingsloven. Svaret LO sendte Likestillingsombudet gjentok bare premissene for nulloppgjøret og tok overhode ikke opp som noe problem at kvinnene ble rammet hardest.

Vi står nå overfor et nytt tariffoppgjør. I tillegg skal stat og kommuneansatte forhandle allerede 1. januar om tillegg for i år. Over halvparten av kvinnene jobber i offentlig sektor, og her er kvinne-regjeringa den direkte motpart. Den sitter på pengesekken og nøkkelen til en kraftig heving av kvinnelønna, som også ville få konsekvenser for andre lavtlønte kvinner.

Det er viktig ikke å la seg skremme av tariffspråket og de formelle reglene. Tariffoppgjør angår alle som er opptatt av kvinner og lønn, enten de er faglig eller kvinnepolitisk engasjerte. Skal vi slå gjennom med våre krav er det nødvenidg at flest mulig kvinner er med i diskusjonen.

Ved oppgjøret i 88 må vi vise fram at kvinnene har felles krav. Derfor har vi tatt initiativ til Kvinnes tariffaksjon. Hensikten med aksjonen er å samle flest mulig bak konkrete krav for å heve kvinnelønna, legge størst mulig press bak krava, og jobbe for støtte til kvinner som står oppe i kamper om kvinnelønna.

Undertegnede, initiativtakere til Kvinnes tariffaksjon, oppfordrer kvinner - og menn - til å ta opp diskusjonen om hva som må til for å heve kvinnelønna, både i klubber og foreninger, i kvinneorganisasjoner/grupper og uformelt på arbeidsplassene. Forslag til krav til tariffoppgjøret ligger vedlagt. Vi kan også skaffe mer stoff om kvinners lønn.

Samtidig vil vi oppfordre alle til å støtte kvinners aksjoner for høyere lønn.

Vi vil gjerne høre fra dere. Skriv til oss om reaksjoner på dette brevet, krav som blir vedtatt osv.

Men vennlig hilsen

Eva-Lill Bekkevad, Kvinnefrontens utvalg for kvinner og arbeid, Britt Bergsund, medlem av Hotell og Restaurant, Kjersti Bernardi, styremedlem i klubben Oslo Nye Teater, Anne Karin Bråten, klubbleder Apotekernes Laboratorium, Eliane Ingebrigtsen, medlem av Handel og Kontor, Siri Jensen, Kvinnefrontens utvalg for kvinner og arbeid, Synnøve Lie, klubbleder Linjegods Alnabru. Bente Løvås medlem av NNN, Tone Paulsen, leder av Gaustad personalforening, Unni Rustad, forkvinne i Kvinnefronten, Inger Lise Ski, leder av, kvinneutvalget i Akershus lærerlag.

FORSLAG TIL KRAV VED TARIFFOPPGJØRET 88

VI KREVER EN LØNN TIL Å LEVE AV OG FORSØRGE UNGER MED - OPP MED KVINNELØNNA!

* Nei til nulloppgjør - kvinner har ikke råd!

Nei til at andre reformer settes opp mot økning av lønna.

* Høyt generelt kronetillegg! Både for dem som jobber i privat sektor og i offentlig. Generelle tillegg er det eneste som når alle kvinner, uavhengig av forholdene i den enkelte bransje. Kronetillegg gir mest til dem som har minst. Slike tillegg må kjempes fram av fagbevegelsen i fellesskap mot NAFs press for å innføre større lønnsforskjeller.

* Individuell lavtlønnsgaranti på 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Kraftig heving av minstelønna i offentlig.

Lavtlønnsgarantien må sikre en minstelønn for hver enkelt, ikke beregnes som ulike former for gjennomsnitt. Samtidig er en slik garantiordning viktig fordi den knytter lønna til ulike grupper av arbeidsfolk sammen. De som er i stand til å kjempe til seg lokale tillegg, trekker andre med seg fordi de hever gjennomsnittet. NAF vil framfor alt bli kvitt den sammenhengen.

* Lokal forhandlingsrett til dem som ikke har det i dag.

Selv om lokale forhandlingsrett i dag har begrensa betydning for kvinnene, har den en del steder gjort det mulig for kvinner å heve lønningene sine lokalt. Lokal forhandlingsrett kan øke oppmerksomhet og diskusjon rundt lønna og gir muligheter for kamp om kvinnelønna på den enkelte arbeidsplass.

* 6 timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon innen 1992.

En slik arbeidstid er nødvendig for at kvinner skal kunne jobbe full dag og ha full lønn. I dag er ulik arbeidstid hovedårsaken til at kvinner har halvparten av menns inntekt, når både lønninger og trygder regnes med. Dette kravet er derfor også et lønnskrav for kvinner.

Samtidig er det et krav for å gjøre hverdagen levelig.

Erfaringene fra den siste arbeidstidsforkortelsen har vist at det er nødvendig å kreve 6 timersdagen innført i ett jafs. Oppdeling i halvtimer, der hver halvtime skal forhandles lokalt, vil trekke i langdrag og kan lett føre til alle mulig andre ordninger enn redusert daglig arbeidstid. 6 timersdagen under ett vil også gjøre det lettere å legge om skiftrutiner og slåss for stillingskompensasjon bl.a. i helsesektoren. Arbeidet med å planlegge en slik gjennomføring av 6-timersdagen må starte nå.

Samtidig blir det ved dette oppgjøret viktig å stå imot arbeidsgivernes press for å få utvida den daglige driftstida og få mer skift under dekke av økt fleksibilitet.

Vi oppfordrer til å reise disse krava i klubber og foreninger. Skriv til oss om resultatet!